

# ANALÝZA VYBRANÝCH MAKROEKONOMICKÝCH UKAZOVATEĽOV DOSIAHNUTÝCH V EUROZÓNE ANALYSIS OF THE SELECTED MACROECONOMICAL INDICATORS REACHED IN THE EUROZONE

*KUNOVÁ Daniela, (SR)*

---

---

## ABSTRACT

Challenge for the Euro zone is to strengthen the policy focused on reaching of the stabilised economical increase is a. According to the Lisbon Agenda it requires to increase the rate of economical reforms realisation, whose goal is to strengthen the slow grow of the potential Euro zone product.

Responsibility in the area of labour market, well-functioning products market and economical competition take source in the Brussels Summit in March 2003. Duties flowing from this Summit invite members to activities to increase unemployment and to improve the functioning of the products and services common market and to actively oriented policy of economical competition.

## KEY WORDS

Eurozone, GDP, unemployment, inflation

---

---

## ÚVOD

Rozšírenie EÚ vytvára dodatočné možnosti rastu pre eurozónu, krajiny EÚ i pre budúcich členov EÚ. Hrubý domáci produkt na obyvateľa v prístupujúcich krajinách dosahuje menej než polovicu úrovne HDP v EÚ (46 % HDP na obyvateľa a 51 % cenovej úrovne EÚ v priemere za všetky prístupujúce krajiny), čo poukazuje na značný potenciál pre rast, z ktorého bude eurozóna určite benefitovať.

Pokles ekonomického rastu v eurozóne trval dlhšie, než sa očakávalo a predstavoval test pre makroekonomický rámec EÚ. V súčasnosti sa naplňajú očakávania na dosiahnutie postupného zvyšovanie aktivity v druhom polroku 2003.

## MATERIÁL A METÓDY

Čerpala som z dostupných informácií uvedených v publikácii vydanéj OECD pod názvom Economic Surveys a tiež na oficiálnej stránke Európskej Únie.

## VÝSLEDKY

Obchod s krajinami EÚ, podporený zrušením cieľ od roku 1997 na dovozy z kandidátskych krajín a masívnym tokom investícií z EÚ do týchto krajín, prekročil už polovicu exportu kandidátskych krajín.

Otvorenie sa medzinárodnej súťaži a realizácia ďalších rozsiahlych štrukturálnych reforiem na zlepšenie rámcových podmienok prinesú zrejme značné zisky v efektívnosti. V prístupujúcich krajinách sa očakáva rýchly rast HDP na obyvateľa, avšak úplný proces dobehnutia úrovne EÚ bude trvať niekoľko desaťročí.

Domáca cenová úroveň sa bude zvyšovať, ceny dovážaných tovarov a služieb budú klesať súčasne so zvyšovaním dôchodkov. Budúci vývoj smerom k medzinárodnej špecializácii by mal viesť k posilneniu rastového potenciálu prístupujúcich krajín, eurozóny i EÚ.

Pri vstupe do piateho roku svojej existencie sa Európska hospodárska a menová únia stretla s ťažkosťami. Rad existujúcich štrukturálnych problémov bol od roku 2001 vystavený cyklickému poklesu. Rast bol radikálne znížený sériou negatívnych šokov na 1 % HDP v roku 2002.

Makroekonomické politiky poskytli určitý priestor pre vyváženie, nakoľko Európska Centrálna Banka od roku 2001 niekoľko krát znížila úrokové sadzby, kým fiškálny postoj bol od roku 2000 mierne expanzívny. V niektorých krajinách mala fiškálna politika obmedzený priestor v dôsledku nedostatočnej fiškálnej konsolidácie v predchádzajúcich rokoch. Tieto krajiny porušili záväzky, vyplývajúce z Paktu rastu a stability. Hoci väčšina negatívnych šokov od roku 2000 mala globálny charakter, eurozóna v porovnaní s ostatnými regiónmi OECD preukázala nižšiu odolnosť voči týmto šokom. To môže čiastočne odrážať jej štrukturálnu a inštitucionálnu strnulosť. Čistý príspevok vonkajšieho obchodu k rastu ostal pozitívnym a zabránil prepadu ekonomiky do recesie. V dôsledku nedávneho zhodnotenia výmenného kurzu euro sa však pozitívny vplyv zahraničného obchodu k rastu postupne stráca.

Menová politika v súčasnosti čelí zložitým výzvam. Počas roku 2002 a začiatkom roku 2003 prostredie pre jej výkon bolo značne neisté. Európska centrálna banka od mája 2001 do marca 2003 znížila základné úrokové sadzby kumulatívne o 225 bázických bodov. Hoci napätie na finančných trhoch trochu povolilo, potreba reštrukturalizovať podnikové bilancie môže spomaliť oživenie investícií. Vytrvalé prekračovanie cieľa cenovej stability pre udržanie inflácie pod hranicou 2 % v strednodobom období obmedzilo priestor pre agresívnejšie uvoľnenie menovej politiky. Ústup inflačných tlakov, vyvolaný zhodnotením euro, znížením cien ropy a poklesom ekonomickej aktivity vytvoril priestor na to, aby Európska centrálna banka v júni 2003 ďalej znížila základnú úrokovú mieru o 50 bázických bodov. Krátkodobá projekcia OECD predpokladá, že menovou politikou určené úrokové sadzby sa nebudú meniť dovedy, kým sa nezačnú prejavovať jasné známky udržateľného oživenia. Navyše ECB by mala byť pripravená ďalej znížiť úrokové sadzby, ak by sa objavili známky ďalšieho oslabenia ekonomickej aktivity.

Strednodobý scenár OECD naznačuje, že pri nezmenených politikách nedôjde k zmenšovaniu rozdielov v ekonomickom raste medzi USA a eurozónou (trend rastu na obyvateľa eurozóny je 1,75 %, v USA 2,5 %). Hľadiac ďalej do budúcnosti, keď starnutie obyvateľstva povedie zrejme k poklesu ekonomicky aktívneho obyvateľstva, rast bude možno udržať iba mobilizovaním ekonomickej aktivity tých, ktorí by inak neboli zamestnaní, obratom v poklese odpracovaných hodín, či reformami, ktoré by zvýšili rast produktivity.

Desať rokov po vzniku jednotného trhu sa čiastočne naplnili ambície prehĺbiť európsku integráciu, čo sa prejavilo v zblížení cien obchodných tovarov, zvýšení konkurencie a raste obchodných a investičných tokov. Podľa odhadov Európskej Komisie vďaka fungovaniu Spoločného trhu sa v roku 2002 zvýšil HDP o 1,8 %. Tento proces však nie je ukončený. V dôsledku regulačných prekážok a rozdielov v národných daňových režimoch nie je sektor služieb dostatočne integrovaný a pretrvávajú viaceré zásadné bariéry. Niektoré prekážky sú odvetvovo špecifické (napr. regulačná reforma a liberalizácia v niektorých sieťových odvetviach je veľmi pomalá). Značné prekážky sú stále v maloobchode a distribúcií, v riadení leteckej dopravy, prístavných službách. Hoci integrácia finančných trhov napreduje, je nerovnomerná v jednotlivých segmentoch trhu. Viaceré Direktívy v rámci Akčného plánu finančných služieb, ktorý je centrálnym nástrojom na dosiahnutie hlbšej integrácie v sektore do roku 2005, neboli stále prijaté. Ďalšie úsilie by malo byť zamerané na odstránenie prekážok, brzdiacich cezhraničný obchod a prístup na trh vo finančnom sektore. Regulačný rámec EÚ nedosiahol ciele, prijaté v odporúčaniach Rady OECD pre zlepšenie

kvality vládnej regulácie (napr. "regulatory impact assessment" neboli donedávna povinné). Celkovo program Jednotného trhu postupuje vpred, ale jeho tempo je pomalé.

#### Politiky na podporu hospodárskej súťaže na trhu produktov a rastu

Silná konkurencia na týchto trhoch je mimoriadne dôležitá pre rast a pre blaho spotrebiteľov. Súťaž zaisťuje, že zisky v produktivite sa premietajú do nižších spotrebiteľských cien a cien výrobcov a súčasne zvyšuje tlak na podniky umiestňovať a využívať zdroje čo najefektívnejšie a vedie k zlepšovaniu fungovania trhu práce.

V EÚ je politika hospodárskej súťaže jednou z niekoľkých spoločných politík. Rámec EÚ pre hospodársku súťaž má za cieľ zaistiť priestor pre konkurenciu medzi podnikmi a predstavuje významný pilier Spoločného trhu. Ako jedna z kľúčových oblastí politík zahrňuje protimonopolnú politiku, liberalizáciu, štátnu pomoc a kontrolu koncentrácií. Pravidlá Európskej komisie pre hospodársku súťaž, ktoré sú aplikované vždy, keď protisúťažné praktiky majú vplyv na obchod medzi štátmi, sú presadzované v prvom rade Generálnym direktoriátom pre súťaž a doplnené národnou legislatívou.

Nedávno prijaté reformy zvýšili úlohu národných inštitúcií v procese vynučovania. Generálny direktoriát pre súťaž má k dispozícii rozsiahle nástroje, ktoré nedávno reformoval (zvýšenie interného dohľadu a transparentnosti v riešení individuálnych prípadov), čím boli posilnené vyšetrovacie právomoci Európskej komisie. Politika hospodárskej súťaže je doplnená a čiastočne sa prekrýva s reguláciou v liberalizovaných sieťových odvetviach. Napriek značnému úsiliu EÚ v tejto oblasti, súťaž v niektorých sektoroch je stále podkopávaná dominantnou pozíciou pôvodných držiteľov monopolov. Pokles cien, ktorý by mal vyplynúť z liberalizácie sieťových odvetví, nie je dostačujúci, nakoľko nové firmy, ktoré vstupujú na trh, nezískavajú trhovú podiel na niektorých trhoch.

Napriek slabému rastu sa nezamestnanosť doteraz len mierne zvýšila (o 0,75 % od roku 2001, celkovo na 8,75 %), čo môže znamenať zlepšenie výkonnosti trhu práce. Reálne mzdy počas poklesu sa len mierne znížili, čo naznačuje, že odolnosť miezd voči negatívnym cenovým šokom ostáva významnou črtou systému tvorby miezd v eurozóne. Avšak s poklesom na trhu produktov došlo k zníženiu ziskových marží a so zhodnotením kurzu euro viedlo k zmierneniu inflačných tlakov. Inflácia v máji v roku 2003 poklesla na 1,9 %, potom ako od roku 2000 oscillovala v pásme 2 – 3 %.

Reformy na trhu práce sú urgentné. Podľa OECD dosiahla v roku 2002 štrukturálna nezamestnanosť 8 %, čo je o niekoľko percent viac, než v krajinách s najlepšou výkonnosťou. Hoci Európske spoločenstvo má obmedzené právomoci v politikách trhu práce, v roku 2000 a 2001 na Lisabonskom a Štokholmskom summite boli prijaté ambiciózne ciele pre celú EÚ. Tieto stanovujú ako cieľ dosiahnutie 70 % miery celkovej zamestnanosti a 50 % zamestnanosti starších pracovníkov do roku 2010 (v porovnaní so súčasnými 64 % resp. 38,5 %). Rozsah reforiem na splnenie týchto cieľov je rozdielny medzi krajinami a pri súčasných politikách je značné riziko ich nesplnenia. V závislosti od špecifických podmienok jednotlivých krajín by sa reformy mali zamerať na vytvorenie podmienok, aby "sa vyplatilo pracovať", na zvýšenie mobility pracovnej sily, zlepšenie efektívnosti aktívnych politík trhu, reformu praktík tvorby miezd a zníženia právnej ochrany zamestnania, ktoré by podporili tvorbu pracovných miest a uľahčili flexibilné prispôsobenie sa meniacim ekonomickým podmienkam.

Doteraz realizované reformy prispeli k značnej odolnosti trhu práce počas ekonomického poklesu, avšak vzhľadom na to, že trh práce reaguje na ekonomickú situáciu s časovým posunom, ďalšie zlepšenie výkonnosti trhu práce je možné očakávať až v roku 2004.

Súhrnnú projekciu krátkodobého ekonomického výhľadu Sekretariátu OECD znázorňuje nasledovná tabuľka:

*% zmena vybraných makroekonomických ukazovateľov dosiahnutých v Eurozóne*

EUROZÓNA - zmena v %	2000	2001	2002	2003	2004
Celkový domáci dopyt	3,0	1,0	0,3	1,1	2,4
Čistý export	0,6	0,5	0,5	0,0	0,1
Bilancia všeobecnej vlády	0,1	- 1,6	- 2,3	- 2,5	- 2,4
Hrubý verejný dlh k HDP	70,3	69,3	69,2	70,0	70,1
Inflácia	2,4	2,5	2,4	2,0	1,6
HDP v bežných cenách	5,0	3,9	3,2	3,0	4,1
HDP v stálych cenách	3,6	1,5	0,9	1,0	2,4
Miera nezamestnanosti	8,4	8,0	8,2	8,8	8,7
Celkový rast zamestnanosti	2,3	1,5	0,4	- 0,1	0,7
Bilancia bežného účtu	- 0,4	0,2	1,1	1,4	1,4
medzera výstupu (% z potenc. HDP)	1,1	0,3	- 0,9	- 1,8	- 1,5

Zdroj: Economic Outlook č. 73, apríl 2003.

## ANOTÁCIA

Výzvou pre eurozónu je posilniť politiky, zamerané na dosiahnutie vyváženého a udržateľného ekonomického rastu, čo v súlade s Lisabonskou agendou vyžaduje zvýšiť tempo realizácie hospodárskych reforiem, cieľom ktorých je posilniť stále slabý rast potenciálneho produktu eurozóny.

Závazky na reformu v oblasti trhu práce, dobre fungujúceho trhu produktov a hospodárskej súťaže sú zakotvené v záveroch Bruselského summitu z marca 2003. Vyzývajú k aktivitám na zvýšenie zamestnanosti a zlepšenie fungovania Spoločného trhu tovarov a služieb a hlavne po aktívne orientovanej politike hospodárskej súťaže.

## KLÚČOVÉ SLOVÁ

Eurozóna, HDP, nezamestnanosť, inflácia

## LITERATÚRA

1. OECD Economic Surveys/EUR-OECD, 2001, ISBN 92-64-19102-X
2. Liptáková Ľudmila: Európska únia
3. [www.makro.ekonomika.sk](http://www.makro.ekonomika.sk)
4. [www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)

## KONTAKTNÁ ADRESA

Daniela Kunová, Ing., SPU Nitra, Tr. A. Hlinku 2, 949 01, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Katedra ekonomiky, [daniela111@orangedmail.sk](mailto:daniela111@orangedmail.sk)

Oponent: Ing. Roman Serenčák, PhD.